

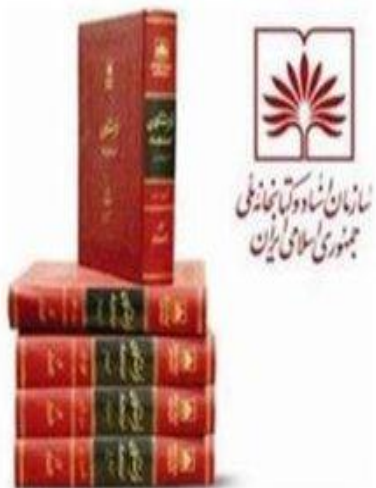
مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی

مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی:

مراجع فارسی (علوم انسانی؛ ۷)

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنخا)

محمود صدیقی

زمستان ۹۲

اطلاعات نسخه شناسی:

۱. در قسمت نسخه شناسی سه مدخل اساسی آورده شده است، نام شهری که نسخه در آن نگهداری می شود، نام محلی که نسخه معرفی شده در آنجاست و شماره نسخه. به طور مثال:

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۷۳۵

۲. دربند دوم آغاز و انجام نسخه مشخص است

۳. هر تفاوتی که بین فهرست اصلی و فنخا وجود داشته باشد در این قسمت می آید (تفاوت در نام کتاب، توضیح درباره نسخه اصلی، نسخه های عکسی و...)

۴. خط نسخه مشخص می شود

۵. کاتب نسخه معلوم می گردد

۶. تاریخ کتابت نسخه روش می شود

۷. افتادگی نسخه بررسی شده است

۸. تصحیح، حاشیه یا تعلیقه بر نسخه

۹. نوع کاغذ آن مشخص گردیده است

۱۰. مشخصات جلد/ تعداد برگها / تعداد سطرها / اندازه سطرها/قطع/اندازه صفحات آمده است.

و ترکی احتمالا به آن اضافه خواهد شد. متن کتاب به دو قسمت "اطلاعات کتابشناسی" و "اطلاعات نسخه شناسی" تقسیم می گردد. بطور خلاصه اطلاعات کتابشناسی "و" اطلاعات نسخه شناسی موارد ذیل را دربردارد:

اطلاعات کتابشناسی :

۱. نظم کتاب بر اساس الفبای نام رساله است

۲. در قسمت دوم موضوع و زبان اثر

۳. در خط بعد آوا نگاری لاتین نام اثر جای دارد

۴. دومین مدخل کلیدی نام مولف و آوانگاری آن است.

۵. گزارشی به صورت خلاصه از کتاب آورده شده است. پشتوانه این گزارش ها، خلاصه ای است که فهرست نگار از محتوای نسخه ارائه کرده است .

۶. در این قسمت آغاز و انجام نسخه مشخص شده است

۷. اگر اثری به چاپ رسیده است در اینجا ذکر شده ولی در ثبت اطلاعات چاپ، همه چاپ ها ذکر نشده است، فقط اگر اثری چاپ شده ذکر شده است.

درایتی، مصطفی، ۱۳۳۴-، گردآورنده

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا) / به کوشش

مصطفی درایتی. - تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی

جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰ -

ج. - (نسخه‌شناسی؛ ۱)

مندرجات: ج. ۱. آئین - اجوبه - ج. ۲. احادیث -

ارثاطیقی - ج. ۳. ارجاع - اشیاء - ج. ۴. اصابه - انژکسیون -

ترنیل - ج. ۸. ترجم - تقریظی - ج. ۹. تقسیمات -

جامه - ج. ۱۰. الجانب - جوامع - ج. ۱۱. جواهر - حاشیه -

ج. ۱۲. حاشیه - حسرت‌نامه - ج. ۱۳. حسنات - الخلفاء -

ج. ۱۴. خلق - دیوان امینی - ج. ۱۵. دیوانی انسی - دیو و

پری‌نامه - ج. ۱۶. الذات - روض - ج. ۱۷. الروضه - سراچه

- ج. ۱۸. سراج - شرح‌الازهار - ج. ۱۹. شرح اساس - شرح

شمسیه - ج. ۲۰. شرح‌الشواهد - شرحیه - ج. ۲۱. شرف -

ضیافت - ج. ۲۲. الطاسه - عموم - ج. ۲۳. عناصر - فسوه -

ج. ۲۴. فصاحه - قرآن - ج. ۲۵. قرآن (مترجم) کتاب: سیبویه.

درمیان انواع دسته بندی های منابع مرجع فهرست ها و فهرستگان ها به دلیل مشخص نمودن محل و مکان مدرک از اهمیت خاصی برخوردارند. تفاوت فهرست با فهرستگان این است که فهرست موجودی یک یا قسمتی از یک مجموعه را در یک نظم معین نشان می دهد ولی فهرستگان منابع چند کتابخانه رادبر می گیرد به عبارتی مجموعه چند فهرست کتابخانه رادر یک نظم خاص فهرستگان می نامند

از جمله کاربردهای فهرستگان را می توان

تعیین محل منبع، آثار نویسنده مشخص،

ذکر جزئیات مدرک (موضوع، شماره، رده) دانست

برای اولین بار در ایران فهرستگان نسخه های خطی

در طرحی گسترده و جامع توسط حجت الاسلام

درایتی تهیه و تدوین گردیده است. درایتی بسال

۱۳۳۴ در مشهد به دنیا آمد و در ۱۳۴۹ به تحصیل

علوم دینی پرداخت حجت الاسلام درایتی تاکنون

سمت های اجرایی و علمی مختلفی داشته است. و

در حال حاضر مدیر موسسه پژوهشی الجواد می

باشد. از تالیفات ایشان در حوزه نسخ خطی تاکنون

تدوین ۷ فهرست برای کتابخانه های مختلف می

باشد. اثر ۱۲ جلدی مولف با نام "فهرستواره

دستنوشته های ایران (دنا)" پیش از فهرستگان

کاری پرحجم و عظیم می باشد که نسخه کامل آن

در قالب "فنخا" ارائه شده است.

فهرستگان نسخه های خطی ایران

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنخا) که

تاکنون (۱۳۹۲) کتابخانه مرکزی ۲۵ جلد آن را

خریداری و دردسترس قرار داده است شامل اطلاعات

کتابشناختی کلیه آثار خطی (اصل یا عکس) از ۱۳۰۴

تا ۱۳۹۰ خورشیدی بالغ بر ۳۲۰ هزار عنوان می

باشد که از میان بیش از ۵۰۰ فهرست معتبر نسخه

های خطی استخراج شده است. برای آماده سازی و

شکل دهی، تصحیح و استانداردسازی آن زمانی

حدود ۱۵ سال صرف شده است.

تمامی اطلاعات موجود در نسخه های خطی (حدود

۶۰ گزینه یا فیلد)، در "بانک اطلاعات نسخه های

خطی جهان اسلام" دنبال به طوری که می تواند

فراتر از فنخا نیاز پژوهشگران را پاسخ گو باشد.

این بانک اکنون نسبت به نسخه های داخل ایران

روز آمد است حجم فعلی آن حدود ۴۱۰ هزار نسخه

خطی (حدود ۸۰ هزار نسخه مربوط به کشور های

دیگرمانند عراق، ترکیه و...) است که به طور مرتب

رو به افزایش می باشد.

این بانک با آدرس www.mssdb.com

دردسترس محققان قرار دارد با این وجود اعتقاد بر

این است که کار چاپی دارای امتیازاتی است که نمی

توان همه را در کار الکترونیکی جبران نمود، افزون

بر آن نمایش عظمت و حجم کار، جز با اثر مکتوب

امکان پذیر نیست. از اهداف مهم فنخا تبدیل

اطلاعات ناهمگون و پراکنده به مجموعه ای سامان

یافته جهت نمایش حجم و اهمیت ذخائر مکتوب می

باشد

ساختار فهرستگان

طبق بررسی های اولیه این مجموعه به حدود

۴۰ جلد می رسد که حدود ۱۰ تا ۱۲ جلد آن به

نمایه اختصاص خواهد یافت که عبارتند از: نمایه

مولفان، کاتبان، واقفان، موضوع، محل تالیف، محل

کتابت، اعلام، اماکن و نمایه کتابهای به خط مولف و

اهداء شونندگان، نمایه مهرها، کتابهای فارسی، عربی